

Όνομα της
πρακτικής: **Εθνική
Υπηρεσία
Διαχείρισης
Κατασχεθέντων
Περιουσιακών
Στοιχείων**

Χώρα:
Ρουμανία

Κατηγορία της πρακτικής:
• Μηχανισμοί επιβολής κυρώσεων

**Στοιχεία
επικοινωνίας:**

- Εθνική Υπηρεσία
Διαχείρισης
Κατασχεθέντων
Περιουσιακών Στοιχείων
- <https://anabi.just.ro/en/>
- anabi@just.ro

Κίνδυνοι απάτης που καταπολεμώνται

- Άλλοι

Πλαίσιο και στόχος/-οι

Η οδηγία 2014/42 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση παροτρύνει τα κράτη μέλη να θεσπίσουν μέτρα που θα επιτρέπουν τη χρήση δημευμένων περιουσιακών στοιχείων για το δημόσιο συμφέρον ή κοινωνικούς σκοπούς. Ιδίως για τη Ρουμανία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε συστάσεις το 2014 στο πλαίσιο του μηχανισμού ελέγχου και συνεργασίας (ΜΣΕ) για τη βελτίωση της εκτέλεσης των αποφάσεων δήμευσης. Η ανάκτηση αποτελεί πρόκληση, ιδίως σε διασυνοριακές υποθέσεις.

Η ανάκτηση και η διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων ήταν ευθύνη διαφόρων παραγόντων στη Ρουμανία. Η πρώτη ενέπιπτε στις αρμοδιότητες της αστυνομίας και στη συνέχεια της εισαγγελίας ή των δικαστηρίων και του Υπουργείου Δικαιοσύνης (μέσω της Υπηρεσίας Ανάκτησης Περιουσιακών Στοιχείων) ενώ η δεύτερη εμπίπτει παραδοσιακά στις αποκλειστικές αρμοδιότητες της αστυνομίας.

Η Ρουμανία συμπεριέλαβε τη δημιουργία μιας υπηρεσίας που θα συνδέει την ανάκτηση και τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων στην εθνική στρατηγική της για την καταπολέμηση της διαφθοράς 2012-2015 και ψήφισε νόμο για τη δημιουργία της Εθνικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Κατασχεθέντων Περιουσιακών Στοιχείων (Agenția Națională de Administrare a Bunurilor Indisponibilizate—ANABI) το 2015.

Η Υπηρεσία λειτουργεί από τον Δεκέμβριο του 2016 και οι εισαγγελείς και οι δικαστές της αποδίδουν περιουσιακά στοιχεία προς πώληση ή διαχείριση. Όταν περατώνονται οι υποθέσεις, τα δημευμένα ακίνητα μπορεί να υπόκεινται σε κοινωνική επαναχρησιμοποίηση. Η ANABI προωθεί τη συνεργασία και αναπτύσσει διαδικτυακή πλατφόρμα για τη διαχείριση των προϊόντων εγκλήματος, η οποία θα αυξήσει την εθνική θεσμική ικανότητα εντοπισμού, διαχείρισης και δυναμικής πώλησης των κατασχεθέντων περιουσιακών στοιχείων, παρέχοντας λεπτομερείς και επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τον τόπο στον οποίο βρίσκονται τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία. Επιπλέον, η ANABI έχει ως στόχο να αυξήσει τη διαφάνεια στη διαδικασία ανάκτησης οφειλών παρέχοντας ανοικτά δεδομένα στο κοινό και παράγοντας αξιόπιστα στατιστικά στοιχεία για την παρακολούθηση της διαδικασίας ανάκτησης οφειλών.

Ο γενικός στόχος είναι να αυξηθούν τα έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού, καθώς και εισόδημα μέσω του οποίου εξασφαλίζεται η αποζημίωση των θυμάτων.

Περιγραφή της πρακτικής

Η Υπηρεσία συστάθηκε βάσει συζητήσεων με διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς, τις οικείες εθνικές αρχές και επαγγελματίες (π.χ. Υπουργείο Δικαιοσύνης, εισαγγελείς, αστυνομία) και βασίστηκε στην εμπειρία παρόμοιων υπηρεσιών στη Γαλλία, το Βέλγιο και τις Κάτω Χώρες. Δεδομένου ότι η Ρουμανία δεν διέθετε εθνική υπηρεσία ούτε για την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων ούτε για τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, η ANABI συστάθηκε για να συνδυάσει και τα δύο.

Η ANABI είναι επιφορτισμένη ιδίως με τα ακόλουθα:

- α) τη διευκόλυνση της ανίχνευσης και του εντοπισμού των προϊόντων εγκλήματος που θα μπορούσαν να αποτελέσουν αντικείμενο αποφάσεων δέσμευσης, κατάσχεσης ή δήμευσης·
- β) τη διασφάλιση της διαχείρισης κινητών περιουσιακών στοιχείων που κατασχέθηκαν στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας·
- γ) την πώληση κινητών περιουσιακών στοιχείων που υπόκεινται σε κατάσχεση στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας·
- δ) τη δημοσίευση επικαιροποιημένων πληροφοριών στον ιστότοπό της σχετικά με κάθε ακίνητο που κατασχέθηκε στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων του νομικού καθεστώτος, της τοποθεσίας του, φωτογραφιών του, της ημερομηνίας κατά την οποία μεταβιβάστηκε στην ιδιωτική ιδιοκτησία του κράτους, καθώς και άλλων σχετικών στοιχείων.
- ε) την επίβλεψη της επαναχρησιμοποίησης των δήμευμένων ακινήτων περιουσιακών στοιχείων, δηλαδή της δωρεάν μεταβίβασης σε δημόσιους οργανισμούς, σε διοικητικές αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης ή σε μη κυβερνητικές οργανώσεις για σκοπούς κοινωνικού ή δημόσιου συμφέροντος.
- στ) τη διαχείριση του εθνικού ολοκληρωμένου ηλεκτρονικού συστήματος περιουσιακών στοιχείων εγκληματικής προέλευσης που διασφαλίζει την πρόσβαση των δημόσιων φορέων από το δικαστικό σώμα σε πληροφορίες σχετικά με τη διαχείριση προϊόντων εγκλήματος.

Τα χρήματα από την πώληση κινητών και ακινήτων δήμευμένων περιουσιακών στοιχείων κατανέμονται μεταξύ Υπουργείων και ενώσεων και ιδρυμάτων που δραστηριοποιούνται στον κοινωνικό τομέα.

Όσον αφορά την επαναχρησιμοποίηση ακίνητης περιουσίας, το Υπουργείο Οικονομικών, κατόπιν πρότασης της Υπηρεσίας, δρομολόγησε σχέδιο κυβερνητικής απόφασης με την οποία τα δήμευμένα ακίνητα μπορούν να μεταβιβάζονται δωρεάν σε ενώσεις και ιδρύματα που έχουν το πεδίο δραστηριότητάς τους στον κοινωνικό τομέα.

Για την εκπλήρωση αυτών των καθηκόντων, η Υπηρεσία διαθέτει 5 τμήματα:

- 1) το τμήμα ανάκτησης/ανίχνευσης περιουσιακών στοιχείων: είναι επιφορτισμένο με την αρχική ταυτοποίηση των δήμευμένων περιουσιακών στοιχείων
- 2) το τμήμα διαχείρισης στοιχείων ενεργητικού: αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα, που είναι επιφορτισμένο με τη διαχείριση περιουσιακών στοιχείων, π.χ. την πώλησή τους
- 3) το νομικό τμήμα: είναι αρμόδιο για την εκπροσώπηση στα δικαστήρια με σκοπό την κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων
- 4) το τμήμα εσωτερικής οργάνωσης: μεριμνά για τις εσωτερικές διαδικασίες, συμπεριλαμβανομένων των ανθρώπινων πόρων, των δημόσιων συμβάσεων και των οικονομικών
- 5) το τμήμα λογιστηρίου: είναι αρμόδιο για τις πληρωμές και, ως εκ τούτου, ανεξάρτητο από το προσωπικό που ασχολείται με τα οικονομικά και τις δημόσιες συμβάσεις

Η ANABI ιδρύθηκε με σκοπό να απασχολεί 50 ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης (ΙΠΑ) και προσέλαβε υπαλλήλους από διάφορα συναφή περιβάλλοντα, συμπεριλαμβανομένων οικονομικών ανακριτών, εισαγγελέων, λογιστών και δικηγόρων.

Το βασικό χαρακτηριστικό της ANABI είναι η διυπηρεσιακή συνεργασία — όλες οι υπηρεσίες που έχουν αρμοδιότητες στον τομέα της δήμευσης περιουσιακών στοιχείων εμπλέκονται καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων, για παράδειγμα, του

Υπουργείου Δημόσιων Οικονομικών, της Εθνικής Υπηρεσίας Φορολογικής Διοίκησης, της Αρχής Χρηματοπιστωτικής Εποπτείας, της Εθνικής Υπηρεσίας Πρόληψης και Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και του Τμήματος Καταπολέμησης της Απάτης. Η ANABI διοργανώνει τακτικά συνέδρια και σεμινάρια με εκπροσώπους των εν λόγω οργανισμών με σκοπό την οικοδόμηση και την ενίσχυση της μεταξύ τους συνεργασίας.

Η ANABI βρίσκεται σε διαδικασία συνεχούς βελτίωσης, π.χ. μέσω της πρόσφατης δημιουργίας ενός ενιαίου λογαριασμού για τη διαχείριση όλων των κατασχεθέντων χρημάτων σε ολόκληρη τη χώρα, μιας διαδικτυακής πλατφόρμας για τους εν εξελίξει πλειστηριασμούς για την ηλεκτρονική πώληση περιουσιακών στοιχείων που κατασχέθηκαν στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (διαδικασία που καθιερώθηκε κατά τη διάρκεια της κρίσης στον τομέα της υγείας λόγω της νόσου COVID-19) και της ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων που σχετίζονται με εικονικά νομίσματα.

Στις 13 Μαΐου 2020 η ANABI έλαβε κονδύλια για την υλοποίηση της ανάπτυξης ενός ολοκληρωμένου εθνικού συστήματος ΤΠ (ROARMIS) για την παρακολούθηση των κατασχεθέντων και δημευθέντων περιουσιακών στοιχείων. Το έργο αυτό σχετίζεται με ολόκληρο το δικαστικό σύστημα, καθώς θα φέρει σε επαφή όλα τα θεσμικά όργανα και τις αρχές που συμμετέχουν στις διαδικασίες κατάσχεσης, διαχείρισης και πώλησης περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από τα διαπραχθέντα αδικήματα. Το ROARMIS θα τελεί υπό τη διαχείριση της ANABI και θα επικαιροποιείται με βάση τις πληροφορίες που προστίθενται στο σύστημα από τις αρμόδιες αρχές. Θα παρέχει άμεση πρόσβαση σε όλα τα δικαστήρια, τους εισαγγελείς, τις μονάδες δικαστικής αστυνομίας, την Εθνική Υπηρεσία Φορολογικής Διοίκησης και το Υπουργείο Δικαιοσύνης ως κεντρική αρχή για τη διεθνή συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις.

Η ANABI δραστηριοποιείται επίσης σε διεθνή δίκτυα συνεργασίας και άσκησε το 2019 την προεδρία του δικτύου του Camden που συνδέει τις υπηρεσίες ανάκτησης των περιουσιακών στοιχείων (CARIN). Μια σειρά συστάσεων για πολιτικές στον τομέα της ανάκτησης περιουσιακών στοιχείων υποβλήθηκε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Απρίλιο του 2020. Τα κύρια θέματα που καλύφθηκαν ήταν η ανίχνευση και η ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων εγκληματικής προέλευσης από εταιρικές δομές/οντότητες, η επιστροφή και επαναχρησιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, η ανίχνευση και η ανάκτηση εικονικών νομισμάτων, με έμφαση στην επικέντρωση στη συνεργασία με υπεράκτιες έννομες τάξεις.

Προκειμένου να αυξηθεί η διαφάνεια, η Υπηρεσία δημοσιεύει τα ποσά που προέρχονται από την πώληση δημευμένων κινητών και ακίνητων περιουσιακών στοιχείων και πληροφορίες σχετικά με την επαναχρησιμοποίηση των ακινήτων σε μηνιαία βάση.

Μοναδικά χαρακτηριστικά

- Συνδυασμός ανάκτησης και διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων εντός μίας υπηρεσίας·
- Συνεργασία με εθνικούς και διεθνείς φορείς δίωξης αδικημάτων·
- Διεπιστημονικό προσωπικό, συμπεριλαμβανομένου προσωπικού με νομικό και οικονομικό υπόβαθρο·
- Η ANABI είναι ένας από τους 3 μόνο δημόσιους φορείς στη χώρα, οι οποίοι, πέραν του εσωτερικού ελέγχου και του λογιστικού ελέγχου που διενεργούνται από τον υπουργό Δικαιοσύνης, υπόκεινται επίσης σε ετήσιο εξωτερικό έλεγχο.

Εκβάσεις και αποτελέσματα

Ο συνδυασμός των εξουσιών ανάκτησης και διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων σε έναν οργανισμό έχει αποδειχθεί αποτελεσματικός και η ANABI, από τη σύστασή της το 2015 (κατάσταση τον Μάιο του 2020), έχει κατασχέσει περιουσιακά στοιχεία συνολικής αξίας περίπου 200 εκατ. EUR. Έχει επαναχρησιμοποιήσει ακίνητα και έχει πωλήσει κινητά περιουσιακά στοιχεία αξίας περίπου 6 εκατ. ευρώ. Η απόκλιση οφείλεται στο γεγονός ότι τα κατασχεθέντα περιουσιακά στοιχεία δεν αποτελούν μόνο ενσώματα περιουσιακά στοιχεία, αλλά περιλαμβάνουν και χρήματα που έχουν χαθεί, για παράδειγμα ζημιές λόγω φοροδιαφυγής.

Σύμφωνα με την ετήσια έκθεση δραστηριοτήτων για το 2019, οι σχετικές πρόσφατες εξελίξεις περιλαμβάνουν τα εξής:

- Μετά τη δημιουργία ιστορικού πωλήσεων τυπικών περιουσιακών στοιχείων, η Υπηρεσία κατόρθωσε να ολοκληρώσει τις πρώτες πωλήσεις άτυπων και πολύπλοκων περιουσιακών στοιχείων, π.χ. μετοχών, μεγάλων καταθέσεων, βιομηχανικού εξοπλισμού και δομικών υλικών.
- Η ANABI διαχειρίζεται λογαριασμούς εικονικού νομίσματος σε υποθέσεις διεθνούς οργανωμένου εγκλήματος.
- Η ANABI πρότεινε την επανάχρηση ενός κτιρίου αξίας 3 000 000 EUR, το οποίο κατασχέθηκε σε υπόθεση οργανωμένου εγκλήματος και νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, ως έδρας ενός δημόσιου οργανισμού.
- Μετά τις πρώτες συμφωνίες κοινής χρήσης κατασχεθέντων ποσών με την ΕΕ και άλλες έννομες τάξεις, συνήφθη νέα συμφωνία κοινής χρήσης με τις ΗΠΑ. Το ποσό των 173 802,35 USD μεταφέρθηκε στη Ρουμανία.

Η πτυχή της διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων της Υπηρεσίας διασφαλίζει ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, τα κατασχεθέντα περιουσιακά στοιχεία μπορούν ήδη να πωληθούν ή να επαναχρησιμοποιηθούν πριν από την οριστική απόφαση. Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η απώλεια αξίας και το κόστος αποθήκευσης ή διατήρησης του περιουσιακού στοιχείου κατά τη διάρκεια των χρονοβόρων δικαστικών διαδικασιών. Για παράδειγμα, τα σπίτια δεν παραμένουν ακρησιμολογητά για μεγάλα χρονικά διαστήματα.

Βασικοί παράγοντες επιτυχίας

Για τη δημιουργία της Υπηρεσίας, ήταν καίριας σημασίας να αξιοποιηθεί η εμπειρογνομosύνη από άλλες χώρες χωρίς να αντιγραφεί η σύστασή τους αλλά να προσαρμοστεί στις ανάγκες της Ρουμανίας και του θεσμικού της τοπίου. Η σύσταση της Υπηρεσίας δεν ήταν εσπευσμένη και η διαδικασία επέτρεψε να γίνει με συμβατό για τη Ρουμανία τρόπο.

Επιπλέον, η επιλογή προσωπικού με διαφορετικά σύνολα δεξιοτήτων διασφάλισε την εκπλήρωση των καθηκόντων της Υπηρεσίας.

Μετά τη σύστασή της, ήταν επίσης ζωτικής σημασίας να οικοδομηθεί η εμπιστοσύνη των συνεργαζόμενων αρχών και να αποδειχθεί ότι Υπηρεσία θα ήταν σε θέση να ενεργεί και να αντιδρά γρήγορα και σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, π.χ. παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με κατασχεθέντα περιουσιακά στοιχεία εντός 8 ωρών, εφόσον απαιτείται.

Η εντολή της Υπηρεσίας προσδιορίζεται σαφώς στη νομοθεσία και η Υπηρεσία μεριμνά ώστε να ενεργεί στο πλαίσιο της εντολής αυτής. Η συνεργασία δεν είναι υποχρεωτική, αλλά βασίζεται στην εμπιστοσύνη στις αποδεδειγμένες ικανότητες της Υπηρεσίας.

Προκλήσεις που προέκυψαν και διδάγματα που αντλήθηκαν

Μία από τις ιδιαίτερες προκλήσεις στη Ρουμανία ήταν η πολιτική κατάσταση και οι αντιδράσεις που ακολούθησαν τη δημιουργία της Υπηρεσίας. Η κοινή πεποίθηση ήταν ότι μια υπηρεσία με μόνο 50 άτομα δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει αποτελεσματικά.

Ωστόσο, η ANABI απέδειξε ότι η κατάλληλη εσωτερική οργάνωση και το έμπειρο προσωπικό μπορούν να εκπληρώνουν τα καθήκοντα μιας τέτοιας υπηρεσίας με κατά τα φαινόμενα περιορισμένους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους.

Δυνατότητες μεταφοράς

Όπως και η Ρουμανία, άλλες χώρες θα πρέπει να αξιοποιήσουν την ύπαρξη τέτοιων υπηρεσιών, προσαρμόζοντας την οργάνωση και τις αρμοδιότητές τους σύμφωνα με τα ήδη υφιστάμενα εθνικά θεσμικά όργανα και δίκτυα. Το παράδειγμα της Ρουμανίας μπορεί πράγματι να είναι πιο συναφές για χώρες που έχουν παρόμοιο παρελθόν με τη Ρουμανία.

Όπως δείχνει η ANABI, ένας τέτοιος οργανισμός μπορεί να συσταθεί με πολύ περιορισμένους οικονομικούς και ανθρώπινους πόρους, ενώ παράλληλα να σημειώνει σημαντικά αποτελέσματα, μεταξύ των οποίων η αποτροπή των εγκλημάτων και η αλλαγή των πολιτισμικών πεποιθήσεων σχετικά με τη μη ύπαρξη κατάλληλων κυρώσεων σε περίπτωση εγκλημάτων όπως η απάτη.